

01.03.2018

Valtiovarainministeriö
PL 28
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite Lausuntopyyntö VM/69/00.01.00.01/2017

Asia **Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta**

Valtiovarainministeriö on pyytänyt opetus- ja kulttuuriministeriöltä lausuntoa luonnoksesta hallituksen esitykseksi laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta.

Lausuntopyynnön johdosta opetus- ja kulttuuriministeriö esittää seuraavaa: Luonnoksessa hallituksen esitykseksi laiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta säädettäisiin keinoista, joilla digitaalisten palvelujen saavutettavuutta edistettäisiin sekä varmistettaisiin saavutettavuusvaatimusten tehokas toimeenpano.

Opetus- ja kulttuuriministeriö tunnistaa saavutettavuusvaatimusten toimeenpanossa huomattavaksi haasteeksi standardin muuttumisen lähitulevaisuudessa. Eurooppalaisessa standardissa, jossa verkkosivujen saavutettavuusvaatimukset on määritelty, viitataan verkkosivustojen saavutettavuusvaatimusten osalta World Wide Web Consortiumin (W3C) Web Accessibility Guideline 2.0 -versioon. W3C on parhaillaan laatimassa standardista uutta versiota 2.1. Sen voimaantulon seurauksena myös eurooppalaista standardia muutetaan. Tämä vaikeuttaa erityisesti sellaisten verkkosivujen suunnittelua, jotka on tarkoitus julkaista 23.11.2019 jälkeen ja joita koskevat saavutettavuusmääritykset laaditaan ennen kuin eurooppalainen standardi päivittyy. Tämä voi aiheuttaa yhtäältä viiveitä palveluiden kehittämisessä ja käyttöönotossa ja toisaalta moninkertaisia muutostöitä. Standardien odotettavissa oleva päivittäminen vaikeuttaa myös viestintä- ja koulutusaineiston valmistelua sekä verkkosivuilla käytettävien ohjelmistojen kehittämistä vastaamaan muuttuvia saavutettavuusvaatimuksia.

Esitysluonnoksen mukainen digitaalisten palvelujen tarjoaminen edellyttää hyvää saavutettavuusosaamista laajasti yhteiskunnassa. Sekä palveluntarjoajien että digitaalisten palvelujen suunnittelua ja käyttöä rahoittavien viranomaisten tulee saada riittävää ja oikea-aikaista tietoa saavutettavuusvaatimusten huomioon ottamisesta, saavutettavuusselosteen laatimisesta sekä palvelujen käyttäjien oikeuksista. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että toimeenpanovaiheen viestintään ja koulutukseen

panostetaan riittävän varhaisessa vaiheessa ja eri kohderyhmien tarpeet huomioon ottaen.

Ehdotetun lain 1 luku sisältää yleiset säännökset. Viranomaisen määritelmä esitetyn lain 2 §:n 5 kohdassa sisältää myös evankelis-luterilaisen ja ortodoksisen kirkon ja niiden seurakunnat, joiden digitaaliset palvelut tulisivat näin ollen lain soveltamisalan piiriin. Evankelis-luterilaisen kirkon osalta tulisi tässä ottaa huomioon perustuslain 76 §:ään ja kirkkolain 2 luvun 2 §:ään perustuva kirkon yksinomainen aloiteoikeus säädettäessä asioista, jotka koskevat yksinomaan kirkon omia asioita. Lain soveltamisala voitaisiin ulottaa evankelis-luterilaiseen kirkkoon ja sen seurakuntiin ottamalla tästä säännös kirkkolakiin.

Esitysluonnoksessa ehdotetaan, korkeakouluihin (ammattikorkeakoulut ja yliopistot) sovellettaisiin samoja säännöksiä kuin viranomaisiin. Aineellisoikeudellisesti ehdotus on perusteltu, kun otetaan huomioon, että 2 luvun velvoitteiden on opetus- ja kulttuuriministeriön käsityksen mukaan tarkoitus koskea viranomaisten ja korkeakoulujen toimintaa vain siltä osin, kuin kyse on julkisen hallintotehtävän hoitamisesta. Tältä osin korkeakoulut rinnastetaan lainsäädännössä jo nyt viranomaisiin (YOL 30 §, AMKL 21 §).

Lain perusteluja pitäisi kuitenkin täsmentää siten, että niistä kävisi selvästi ilmi, että tällä lailla ei oteta kantaa korkeakoulujen viranomaisasemaan tai asemaan julkisoikeudellisina laitoksina muutoin kuin tämän lain osalta. Luonnoksen sivulla 33 tulisi julkisoikeudellisen laitoksen määritelmän osalta todeta, että ”Säännöksen mukaan julkisoikeudellisella laitoksella tarkoitettaisiin tässä laissa oikeushenkilöä...” Samoin sivun 33 toisessa kappaleessa tulisi lukea ”Säännöksen mukaan viranomaisella tarkoitettaisiin tässä laissa...” Tätä kappaletta tulisi myös täydentää mainitsemalla korkeakoulut.

Esitetyn lain 3 §:n 3 momentin 2 kohdan rajauksella on pyritty varmistamaan, että varhaiskasvatuksen/opetuksen/koulutuksen yhteydessä oppilaiden/opettajien tai molempien kehittämät digitaaliset palvelut voidaan ottaa määrällisesti ja ajallisesti rajatusti päiväkodissa/koulussa/oppilaitoksessa käyttöön.

Ehdotetun lain 2 luku koskee viranomaisten digitaalisten palvelujen järjestämistä yleisölle.

Hallituksen esityksessä tulisi rajata selkeämmin, mitkä sen säännökset koskevat hallintoasioita tai hallinnollista päätöksentekoa ja mitkä ns. tosiasiallista hallintotoimintaa tai palveluita (esimerkiksi opetuksen järjestämistä, kokeita, tehtäviä ja muita harjoitustöitä koskeva toiminta jne.). Asialla on merkitystä erityisesti lakisääteisen koulutuksen osalta, joka sisältää sekä suoraa julkisen vallan käyttöä, että merkittävässä määrin tosiasiallista hallintotoimintaa ja palveluita. Lain 2. luku on perusteltu asioissa, jotka liittyvät henkilön (oppilas/opiskelija/varhaiskasvatuksessa oleva lapsi ja heidän huoltajansa) asemaan, oikeuksiin ja velvollisuuksiin liittyvään päätöksentekoon, jossa on vakiintuneesti edellytetty kirjallisen hallintopäätöksen tekemistä. Sen ei tulisi koskea kaikkea kasvatusta- ja opetustoiminnassa tehtävää muuta toimintaa.

Lain 2 luvun säännöksiä tulisi selkeyttää myös siltä osin, keitä oikeussubjekteja se koskee. Rajaus voidaan tehdä esityksen yksityiskohtaisissa perusteluissa määrittämällä opiskelijat luvussa tarkoitetuksi ”yleisöksi”.

Lakiteknisesti olisi perusteltua vaihtaa pykälien 4 ja 5 järjestys. Nykyinen 5 § (digitaalisten palvelujen tarjoaminen) olisi loogista tulla ennen nykyistä 4 §:ää

(suunnittelu ja ylläpito), koska digitaalisten palveluiden tarjoaminen on tämän luvun mukainen ydintehtävä, jota suunnittelu- ja ylläpitovaatimukset täydentävät.

Ehdotetun lain 3 luku koskee digitaalisten palvelujen saavutettavuutta. 7 § :n 1 momentin viittaus myöhemmin 9 §:ssä määriteltävään saavutettavuusselosteeseen tulisi poistaa tai tarvittaessa siirtää 9 §:ään. Lakitekstissä ei tulisi viitata jäljempänä tulevaan sääntelyyn. 7 §:n 2 momentin viittaus valvontaviranomaisen velvoitteeseen tulisi ottaa vähintään omaksi momentikseen.

Esitysluonnoksessa sisältyvän vaikutusten arvioinnin osalta opetus- ja kulttuuriministeriö toteaa, että ehdotetussa laissa taloudellisten vaikutusten arvioinnissa on otettu lähtökohdaksi viranomaisten digitaalisten palveluiden muutostöiden taloudelliset vaikutukset. Arvioinnissa on otettu huomioon viranomaisten (kunnat, kuntayhtymät ja virastot) digitaalisten palvelujen lukumäärä ja vuorovaikutteisuuden aste. Opetus- ja kulttuuriministeriön toimialalla esimerkiksi julkisoikeudellisen laitoksen määritelmän täyttäviä, lain soveltamisalaan kuuluvia organisaatioita on arviolta useita kymmeniä. Taloudellisten vaikutusten arviota olisi siten syytä tarkentaa vastaamaan paremmin soveltamisalan laajuutta.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Kulttuuriasianneuvos

Minna Karvonen

Tiedoksi Opetus- ja kulttuuriministeriön osastot

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 Valtioneuvosto

Asiakirjan nimi: Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto: Luonnos hallituksen esitykseksi eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain eräiden säännösten kumoamisesta

Asiakirjan päivämäärä: 01.03.2018

Diaarinumero: OKM/14/050/2018

Asiakirjan tunnus / Docid: 360586

Asiakirjan allekirjoittajat: Kulttuuriasianneuvos, Minna Karvonen, Esittelijä, 1.3.2018 9:23:16, C=FI
Kansliapäällikkö, Anita Lehikoinen, Päättäjät, 1.3.2018 16:09:50, C=FI

Tarkistesumma: ddqgohvvp9xQlcKEtbVo1BL8Eys=

Asiakirja on allekirjoitettu sähköisesti opetus- ja kulttuuriministeriön tietojärjestelmässä. Lisätietoja opetus- ja kulttuuriministeriön kirjaamosta (kirjaamo@minedu.fi, puh. 0295 3 30004).